

Zápis č. 5 z jednání Poradního expertního sboru ministra financí a ministra práce a sociálních věcí (2.3.2010)

Přítomni:

ministr práce a sociálních věcí Petr Šimerka

členové sboru: p. Bezděk, p. Hájková, p. Frankl, p. Hoidekr, p. Kohout, p. Král, p. Rusnok, p. Samek

hosté: p. Horčicová, p. Franěk, p. Škorpík, p. Tošner

Jednání na Ministerstvu práce a sociálních věcí začalo v 15.30, skončilo v 18.30.

Úvodem představil V. Bezděk agendu jednání.

Následně byla projednána témata:

Zápis z 4. jednání Poradního expertního sboru ministra financí a ministra práce a sociálních věcí

Závěr: Dokument i jeho zveřejnění na webu MF a MPSV bylo schváleno.

„Citlivostní analýza k některým parametrům důchodového systému a migraci“ doplněná o citlivostní scénář na pracovní migraci a závěry k jednotlivým testům citlivosti (připravilo MPSV). Cílem diskuse bylo potvrdit závěry k testům citlivosti, které budou s celou prezentací zveřejněny na webu MF a MPSV. Cílem scénáře je demonstrovat zejména citlivost důchodového systému na migraci.

- Omezující předpoklady citlivostního scénáře
 - Migrace probíhá nad rámec netto migrace (20-25 tisíc osob ročně), která je zakomponována v demografické prognóze (po roce 2025 tedy do ekonomiky migruje „navíc“ 20-50 tisíc osob ročně, čímž se drží přibližně konstantní velikost pracovní síly v české ekonomice).
 - Migranti jsou výhradně ekonomicky aktivní osoby ve věku 30 - 40 let.
 - Migrující pracovníci nejsou do české ekonomiky doprovázeni žádnými rodinnými příslušníky (dětí, partneři, rodiče).
 - Po dosažení důchodového věku se migranti vrací zpět do domovských ekonomik a pobírají český důchod „na dálku“. Nečerpají tedy žádné jiné zdravotní / sociální služby v ČR.
 - V důsledku předchozích dvou bodů tak model 100% abstrahuje od sekundárního zvýšení veřejných výdajů v jiných sociálních/zdravotních oblastech v důsledku zvýšené migrace.
- Ani výrazně vyšší a pro důchodový systém „neoptimálnější“ migrace nedokáže zabránit setrvalému růstu výdajů na důchody, resp. postupnému propadu salda systému do vyšších deficitů. V dlouhém období vede vyšší migrace k vyšším výdajům na penze a k většímu deficitu důchodového systému.

Závěr: MPSV vyčíslí na snímku 12, o kolik byly valorizace penzí v minulosti vyšší než zákonná minimální hranice a pak bude prezentace zveřejněna na webu MPSV a MF. Dále MPSV připraví zjednodušený citlivostní scénář závislosti, ve kterém budou kromě demografických hodnot všechny makroekonomické předpoklady na nulových hodnotách. Tuto analýzu zašle MPSV členům sboru v předstihu několika dní před dalším jednáním.

Udržitelné parametrické scénáře

Na žádost členů PES zpracovalo MPSV dvě varianty parametrických opatření vyrovnávající průběžný důchodový systém.

- Varianta I.

- zvyšování důchodového věku stejným tempem jako doposud (tj. o 2 měsíce pro muže a 4 měsíce pro ženy) po celé projektované období
- Varianta II.
 - zvyšování důchodového věku o 2 měsíce pro muže a 6 měsíců pro ženy
 - snížení relativní úrovně nově přiznávaných důchodů o cca 3 p.b. pomocí dočasné fixace základní výměry důchodu

Závěr: MPSV doplní I. variantu o postupný desetiletý přechod z valorizace dle inflace a 1/3 tempa růstu reálné mzdy na cenovou valorizaci.

Diskuse k prvním návrhům na uspořádání důchodového systému

Každý z přítomných členů sboru krátce představil svoji prvotní představu reformy důchodového systému.

Michal Frankl

1. pilíř: PAYG musí zabezpečit důchod alespoň v „základním životním standardu“, nezbytné parametrické úpravy vč. zrušení náhradních dob atd. Perspektivně vznikne prostor k určitému snížení pojistné sazby do PAYG pilíře
2. pilíř: sazba ve výši toho, co se ušetří v pilíři prvním. Částečně do veřejné instituce; částečně soukromé subjekty

Klára Hájková

1. pilíř: parametrické reformy
2. pilíř: určitě ano. Otázky k řešení: (i) zaměstnanec nebo zaměstnavatel; (ii) v rámci dnešní 28% příspěvkové sazby nebo nad rámec 28%; (iii) tzv. produktový přístup nebo tzv. sektorový přístup; (iv) daňová podpora, pokud bude výplatní fáze končit doživotní anuitou
3. pilíř: v návaznosti na kroky v 2. pilíři zrušit veškeré výdajové podpory státu (stavební spoření, penz. připojištění, životní pojištění)

Jiří Hoidekr

1. pilíř: základ důchodového systému, perspektivně 80% podíl na zabezpečení na stáří, podpora parametrických změn dle varianty 2 MPSV
2. pilíř: pokud ano, tak dobrovolně, avšak ne na úkor 20% příspěvkové sazby na starobní důchody. Existuje možnost pro tento pilíř prostor z 8% přisp. sazby na nestarobní penze, jednak v oblasti pozůstalostních důchodů (např. omezení doby výplaty bez obnovení), jednak v oblasti invalidních důchodů s jejich přiblížením k úrazovému pojištění a event. přechodem na bázi komerčního pojištění (tedy mimo rámec I. pilíře)
3. pilíř: ano, ale otevřít (různé druhy schémat včetně zaměstnavatelských) a reformovat dle navrženého zákona o penzijním připojištění.

Vítek Samek

1. pilíř: parametrické reformy, 28% příspěvkovou sazbu ponechat
2. pilíř: ano, avšak využít již dnes existující infrastrukturu. Příspěvky navázat na mzdy (4-6% nad rámec 28%), povinně pro střední příjmovou vrstvu a vyšší
3. pilíř: pouze dobrovolná aktivita

Jiří Rusnok

Varianta A (first best option) – upravená varianta ING z roku 2005

= rovný důchod podle dětí + povinné spoření

Cílový stav: 24% příspěvková sazba na starobní penze (12% na PAYG pilíř; 12% na povinné spoření – slevy v době výchovy dětí); 4% na nestarobní penze

Lidé 41+ let: zůstanou plně v PAYG pilíři; lidé 20-40 let: kombinovaný systém s postupným přechodem; lidé <20 let: plně nový (cílový) systém

Parametrické úpravy v PAYG pilíři: pokračovat ve zvyšování důchodového věku; zrušení vdovských/vdoveckých a sirotčích penzí; invalidní důchody na komerčním základě

Varianta B – parametrické úpravy PAYG + pomalé založení povinného (zabrání se morálnímu hazardu) fondového pilíře (3% příspěvková sazba z 28% celkové sazby) pro osoby mladší 33 let

Varianta C – parametrické úpravy PAYG + dobrovolný 3. pilíř s podporou státu; reformované penzijní připojištění

Pavel Kohout

1. pilíř: parametrické úpravy; neměnit (nahoru ani dolů) 28% příspěvkovou sazbu; zvýšení průhlednosti 1.pilíře pro občana/klienta
2. pilíř: nikoliv povinně (implicitně zakládá státní garanci); financování formou daňové (DPFO) asignace daně na široké spektrum finančních produktů (penz.připoj, život.poj., podílové fondy...) – princip – nezakládat nové finanční instituce
3. pilíř: reformovat penzijní připojištění (odstranit každoročně nezáporný výnos; oddělit majetek + řešit náklady příštích období)

Jiří Král

Celkově důchodový systém musí jít k vyšší ekvivalenci, je neudržitelné platit 28% sazbu za v zásadě rovný důchod. Ekvivalenci posílit buď v (i) 1.pilíři, nebo (ii) v rámci 2. a 3.pilíře

2. pilíř: obava z povinnosti; opt-out „3+3“ je užitečný

Má-li se penzijní připojištění zapojit do 2. pilíře, musí se transformovat

J.Fialka (písemně před jednáním)

1. pilíř: parametrické úpravy (zvyšování důchodového věku; valorizace pouze ve výši CPI+1/3 reálné mzdy, popřípadě dočasně i nižší tempo; popřípadě další úpravy)
2. pilíř: ano. FF spoření pro generace 1965+/1970+ formou opt out (včetně možnosti kofinancování a vyššího krácení státní PAYG penze). Parametrizace opt-out v závislosti na udržení finanční kontroly nad bilancí PAYG pilíře.
- 3.pilíř: pro celkový důchodový systém nezbytný; reforma dnešních prvků není nezbytně nutná. Každopádně s ohledem na diverzifikaci musí mít DC charakter

V.Bezděk (písemně před jednáním PES)

1. pilíř: parametrické úpravy s cílem zajistit dlouhodobou finanční vyrovnanost
2. pilíř: ano z důvodu diverzifikace povinného důchodového systému. Metoda dvou stropů pro placení pojistného (pojistné z výdělků do 1.stropu plně do PAYG; mezi 1. a 2.stropem částečně do PAYG a FF; nad druhý strop pouze do FF). Nebo alternativně opt-out s možností dílčího kofinancování a/nebo nadproporcionálního krácení státní PAYG penze.
3. pilíř: reforma penz.připojištění (řešení NPO, místo každoroční nezáporné nuly klouzavé okno 5-7 let; vyšší příspěvky státu těm, co budou čerpat dávku jako anuitu
4. fiskálně neutrální změna struktury daní (zavedení výrazných slev na dani (s možností negativní daně) z příjmu fyzických osob za dítě kompenzovaných adekvátním zvýšením DPH)

Marta Gellová

1. pilíř: Parametrické úpravy. Postupné zvyšování věku do maximálně stanovené hranice.
2. pilíř: Vytvořit v podobě dobrovolného systému, kdy se bude pravidelně upravovat výše opt-outu z povinného pojištění. V této variantě využít současného systému penzijních fondů po nutné restrukturalizaci (oddělení majetku). Nevytvářet tedy nové instituce, ale využít stávajících a doplnit možnosti nových produktů (regulovaných).
3. pilíř: Nutná restrukturalizace současných penzijních fondů viz bod výše. Zvýšit motivaci k vlastnímu spoření (zkonsolidovat výhody i na úkor stavebního spoření). Obecně vytvořit pozitivní podmínky pro zvýšení úspor a investování finančních prostředků v produktivním věku. Zamezit výběr naakumulovaných prostředků ve zvýhodněných produktech v předdůchodovém věku či výběru jednorázového plnění a to i v oblasti IŽP, pokud čerpá výhody spoření na stáří (daňové zvýhodnění či přímou podporu). Chybí zde také trh s anuitou – prakticky žádná pojišťovna nenabízí možnost si za jednorázovou sumu koupit doživotní důchod.

Součástí výstupu PES by měla být i jednoduchá demonstrace výpočtu závazné hodnoty budoucího důchodu jednotlivce a současně s tímto demonstrovat a podpořit nutnost osobní odpovědnosti a významu spoření. Jakási „vzdělávací kampaň“.

Závěr: V průběhu března povede PES diskusí těchto návrhů s cílem najít mezi nimi společný maximální jmenovatel.

Organizační záležitosti – MF zajistí uzavření smlouvy o dílo s PřF UK, tak aby finanční prostředky za aktualizovanou demografickou prognózu a dohodnutý popis vstupních dat mohly být připraveny do konce března 2010 v závislosti na dodání finálního podrobného demografického výstupu. Sbor schválil komunikační shrnutí v tom smyslu, že bylo dosaženo shody na nezbytnosti dalších parametrických úprav PAYG systému s cílem zabezpečit jeho dlouhodobou finanční stabilitu. Po dopracování udržitelných parametrických scénářů budou tyto zveřejněny. V dalším období bude sbor

hledat maximální shodu ohledně principů a způsobů provedení celkové reformy důchodového systému.

Závěr:

Termíny dalších jednání jsou 17.3. od 15.30 a 30.3. od 15:30 na Ministerstvu financí.

Agenda jednání 17.3. (15.30, budova MF, Letenská 15):

- schválení zápisu z 5. jednání
- odsouhlasení doplněných citlivostních scénářů (tempo valorizace)
- diskuze a odsouhlasení zjednodušeného citlivostního scénáře demografické závislosti, ve kterém budou kromě demografických hodnot všechny makroekonomické předpoklady na nulových hodnotách
- diskuse k principům, cílům a způsobům provedení celkové důchodové reformy
 - o principy, kde je shoda
 - o principy, kde je shoda avšak liší se způsoby provedení
 - identifikace a diskuze pro a proti jednotlivých způsobů
 - o principy, kde zatím není shoda
- komunikační shrnutí
- stanovení termínu a místa dalších jednání PES a určení agendy na další jednání